

LES COSES BENIGNES

Joaquim Ruyra

LA RESISTÈNCIA

Les coses benignes
Novel·la curta

Joaquim Ruyra

LA RESISTÈNCIA

Il·lustració de Junceda per a una de les edicions de *Les coses benignes*. Fra Armengol i fra Benet ic travessen la palanca que els ha de dur al convent de Blanes i Ruyra conta que «... atalaiaren, pocs passos més avall, un rec d'aigües corrents i clares, dins el qual un esbart de dones, dretes, cama-nues, amb les mànegues arregussades i els faldillots recollits retorçadament a l'entreuix, feinejaven recolzades de ventre en unes posts inclinades sobre les quals ensabonaven i, a cops de picot, estovaven les peces de roba que estaven rentant».

Títol: *Les coses benignes*.
Publicat per LA RESISTÈNCIA.
laresitencia.cat / info@laresistencia.cat

Creative Commons · Reconeixement · No Comercial · Sense Obra Derivada 4.0 Internacional
([CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)).

Del text, 1925, Joaquim Ruyra (tal com es va publicar a la pàgina 5 de *La Veu de Catalunya* a les edicions dels dies 12, 13, 15, 18 i 21 de setembre).

D'aquesta edició, 2017, *La Resistència*.

I

A set hores del matí, dintre un núvol de polseguera, arribà a Malgrat la diligència de Barcelona, i en davallaren el pare Armengol de Juneda, Provincial de l'ordre dels Caputxins, fra Benetic, el lleguet que l'acompanyava. Tots dos tenien la color trencada i els ulls embofegats a causa d'una mala nit, mig dormida a becaines, mig vetllada entre crits, balandreigs i trontolls de tota mena. Sigui per Déu. Varen espolsar-se els hàbits amb quatre patacs i batzegades, varen rentar-se la cara submergint-la i rabejant-la en l'aigua contínuament renovada d'una pica pública que solia servir per a abeurar bèsties, se l'eixugaren amb llurs grans mocadors de butxaca i, ja refets per aquesta neteja, agafaren a peu el camí a través d'una verda planura.

Si el pare Armengol hagués anunciat la seva arribada als caputxins de Blanes, segurament una tartana hauria vingut a rebre'l; però volia caure entre ells com una bomba per a descobrir el veritable tarannà de llur convent, que li era encara inconegut i del qual li havien fet descripcions que l'havien alarmat un bon xic. Últimament, un senyor entusiasta, amb la més gran innocència, això sí, li havia pintat amb colors tan falagueres les delícies d'aquell lloc i d'aquell clima! Alerta, doncs! Un tal benestar no era un perill per a una comunitat de penitents? O, la mol·lície! La mol·lície! això per una part, i, per altra, el veïnatge amb un poble de caràcter grec, de vida alegre i llicenciosa, més gentil que cristià, heu-vos aquí grans perills. El poble fa el sacerdot i el sacerdot el poble. Calia tot seguit visitar aquella casa tan ponderada i corregir amb mà ferma els vicis que haguessin pogut produir-s'hi.

Per això hi anava secretament, a peu, acompanyat de fra Benetic, que, fill d'aquella comarca, en coneixia tots els camins. I, hala, hala, el venerable Provincial, de barba blanca, i l'humil lleguet, quasi mec i d'ulls blaus, trespaven costat per costat delitosament.

Al cap de poc hagueren de passar la Tordera, amb aigua fins a mitja cama. Bah! Sigui per Déu. Després d'unes fregues de sorra assolada, ben eixuts i ben calçats, no havien pas patit cap mal: àdhuc es

trobaven més entonats i alleugerits; i, quasi sense reposar, s'embranchaven per uns caminots deserts, entre pins, tot resant una part de rosari per no perdre el temps. Feia bo de transitar per aquelles pinedes, que aleshores florien al dolç alè de maig. I, quina pau! Quina frescor! Els semblava que passejaven per un gran claustre solitari. El passeig se'ls feu curt. acabada la lletania, se'ls esvaí de cop i volta l'ambient d'ombres i besllums verdeloses que fins aleshores els havia banyat, i es trobaren a camí descobert, a la vora del mar, sobtat per la visió esplendorosa d'un país ros i blau, d'amplíssims horitzons.

— Hola! —féu el pare Provincial—. És Blanes aquella vila que surt al darrera d'aquest sorral, entremig d'aquells dos penyals arramats d'era i arbrissam?

— Sí, Blanes —respongué fra Benetic.

— Hi som, doncs, quasi a tocar. I el convent?

— Una bona mica més lluny. Mireu cap allà. És el casal que s'ovira al damunt d'aquella coma rocosa que se n'entra mar endins.

— Bo, bo! —féu el pare Armengol—. Anem-hi de dret.

Però restà palplantat, de cara al mar, amb embadaliment. Mai no hagués vist unes aigües d'u blau tan pur, tan intens i lluminós. Senti que aquella mar exhalava blavors en efluvi subtil, tal com una flor exhala flaires; i àdhuc li semblava que aquelles blavors produïen les de l'aire i del cel, perquè la imaginació atribuïa a les més vigoroses i vibrants la causa de les més febles. Ell sabia que, en realitat, la cosa anava al revés, i aquella estranya irresistible il·lusió el sorprenia.

Va brandar el cap repetidament, sense dir res, i, fent-se precedir de fra Benetic, reprengué la marxa per un corriol que vorejava una platja lleument rosada i guspirosa com el cutis de certes dames d'àuria rosor. El corriol els menà, per costa suau, a dalt d'una timba de sorra; i, arribats al cim, atalaiaren, pocs passos més avall, un rec d'aigües corrents i clares, dins el qual un esbart de dones, dretes, cama-nues, amb les mànegues arregussades i els faldillots recollits retorçadament a l'entreuix, feinejaven recolzades de ventre en unes posts inclinades sobre les quals ensabonaven i, a cops de picot, estovaven les peces de

roba que estaven rentant. Igual que s'esdevé encara avui en dia, la major part eren unes bruixes vermellenques, d'aspecte repulsiu, ja mages, rostes i anguloses, ja carnudes, ventrudes i bonyegudes; però n'hi havia també, algunes, de joves i xamoses, i d'altres que, si tenien rústegues les mans i la carn, feien com els joncs: en descobrir la part colgada mostraven més albors i fineses que ningú no hauria endevinat.

El pare Armengol no arribà pas a establir cap distinció. Aquell joc de cames i braços nus li causa l'efecte d'un conjunt d'armes de l'infern que l'agredien i contaminaven. Ressonaren dintre el seu cor, amb fragor profunda, aquestes paraules bíbliques: «*Nec attendas fallaciae mulieris. Longe fac ab ea viam tuam*». I cercà per on fugir. D'una llambregada s'endugué tota la part visible del rec. No podia travessar-lo més que per una palanca que passava precisament pel mig de l'escandalosa tropa. Què fer? En retenir-se era més exposat que avançar. Va pegar una empenta a fra Benetic, que caminava mandrosament al seu davant, i

— Cuita, cuita i no miris! —li va dir.

En un moment salvaren l'ominós paisatge. El pare Armengol respirà. Però ja nova gosar en tot el camí escampar la vista, temorós d'anar a raure onsevulla amb alguna obscenitat. Blanes! Blanes! Blanesa, mol·lície, turpitud! Colors enlluernadores que pertorben l'enteniment; tebiors que empereseixen; coses que afalagaren els sentits; gent alegre, embriaga, en concupiscència constant, sense pensar en l'altre món; abominació d'abominacions! Ah, pobre convent de Caputxins en mig de tal comarca! Com calia fer-lo objecte d'una vigilància especial! Quins vicis hi descobriria? Quins desordres hauria de corregir? Mala feina se li era girada!

A Blanes no volgué aturar-se a descansar. Ell i el seu companys travessaren la vila a bon pas, i s'enfilaren costa amunt, entre ginesteres en flor que embalsamaven melosament l'aire.

El frare que els obrí la porta del convent i els altres que se'ls oferiren ensems a l'esguard, eren uns homes colrats de sol, massissos i majestuosos com personatges homèrics. En hebre esment de la categoria del visitant, després d'un petit surt, acudiren tots a besar-li la mà.

Avisat el pare Guardià, comparegué apressadament. Era un vell xamós, rioler, també colrat de cara, amb unes orelles que vermellejaven com branques de coral sobre la blanquíssima tofa dels cabells. Oh quina satisfacció de rebre el pare Provincial! Quin goig més inesperat! Quantes felicitacions! Quants obsequis! i el seu somrís era franc i esplendorós: una ratxada de vera alegria.

El pare Armengol va respondre a l'afalac, però amb certa reserva. Entraren ambdós en una modesta saleta, s'assegueren en un canapè de balca, i conversaren.

— Encara que no us haguem vist mai, no, per això, sou aquí completament inconegut —va dir el Guardià amablement—. Àdhuc us hem aplaudit moltes i moltes de vegades.

— I com així? —féu el Provincial amb estranyesa.

— Forma part de la nostra comunitat un frare, gran amic vostre, que féu amb vós els estudis i és admirador entusiasta del vostre talent. Ens recita sovint unes poesies llatines, exquisidíssimes, que la vostra paternitat va compondre anys enrere. Tots les hem celebrades.

— Us referiu al pare Arnal de Puigvert, oi?

— Certament, Sabíeu que era aquí?

— Sí, havia llegit el seu nom en la llista dels vostres companys. És un amic meu estimadíssim. Havíem intimat molt en altres temps. Ell tenia grans dots d'orador. Jo no. Mai no he sabut conjuminar bé els meus pensaments, si no és amb la ploma als dits. Aquesta diferència d'aptituds era la causa de la nostra recíproca admiració. Sempre l'he recordat amb afecte. Mireu: li porto un Sermonari que ell no coneix i que penso que li ha d'agradar. Pobre pare Arnal de Puigvert! Era un cord d'or, un franciscà de cap a peus. Amb quin goig l'abraçaré!

— Ah!, per ara no podré pas proporcionar-vos aquest gust. Ho sento vivament. Quina llàstima! Si haguéssiu anunciat la vostra visita...

Figureu-vos que avui mateix ha marxat cap a Tossa, a predicar; i no crec que torni abans de la setmana vinent.

— Em sabia greu de no veure'l.

— I per què no l'heu de veure? No us cal sinó esperar alguns dies.

— Oh! esperar..., esperar...

— Doncs, quin pressa teniu? Aquí sou a casa vostra igual que a Barcelona. Com més temps us tindrem amb nosaltres més contents estarem.

Encara seguien parlant de mutus amics absents; però el pare Armengol, frisós, no posava atenció en la conversa, i aprofità el primer interval de silenci per insinuar el seu desig de visitar detingudament la casa.

— Tot seguit? —féu el pare Guardià.

— Sí —va respondre l'altre, amb to greu—. Aquest és el deure de consciència que m'ha portat ací. Vull descarregar-me'n com més aviat millor.

— Però, no seria del cas que la vostra paternitat prengués primer algun refrigeri?

— De cap manera. Sóc mandatari de Jesucrist, nostre senyor. Complim primer amb el Mestre. Després pensarem en les nostres conveniències.

Al pare Guardià va glaçar-se-li el somrís i se li ennuvolà el front. Què significaven aquell toi aquelles presses? Hauria mitjançat alguna denúncia? A quin fet podia referir-se? La seva consciència estava tranquil·la, però..., aneu a saber!... I, de totes maneres, si el pare Provincial venia predisposat a prendre les coses per la part que més cremava i a primmirar-les per a descobrir-hi grips i guerxàries, no deixaria de donar-li mals de cap.

II

El pare Armengol, home d'oració i estudi, dolç i àdhuc apocat de caràcter, més idealista que coneixedor de la realitat i més inclinat a l'obediència que al governament, no deixava de repugnar-li aquella enquesta: però precisament perquè li era una mortificació, es creia més obligat a no defugir-la ni demorar-la, i les violències que exercia contra les febleses del propi cor, a manera de les xurriacades sobre una bèstia endormiscada, es traduïen per precipitacions i estridències.

— No res de fluixedat —deia entre si mateix excitant-se—. No res de contemplacions. Per obligació de consciència he d'ésser actiu, vigilant i rigorós: un policia i un jutge tot d'una peça.

I, creient preparar-se per al seu antipàtic ofici fantasiejava de la manera següent:

— Aquests moments impensats són propicis a l'observador. Tal volta l'estat de neteja del convent a hores d'ara; tal volta els accessoris d'una cel·la: una ampolla de licor, una petaca de tabac, un llibre poc recomanable...; tal volta una frare sorprès fent matinada; tal volta, que sé jo... un indici qualsevol, pot orientar-me per a descobrir vicis que reclamin una santa esmena —. I afegia mig esperonant-se, mig apaivagant certs escrúpols que el turmentaven—: No perdem temps. L'ocasió és voladora. Ja veig que dono una mala estona al pare Guardià, però jo també la passo. Sigui per Déu. Si més no, la meva fulminant visita tindrà la virtut d'advertir que cal sempre estar alerta, amb un pastor que compareix quan menys les ovelles s'ho recelen.

Amb aquests pensaments se li formava un sec vertical en mig del front, i les seves celles, ja de natural aspres i crescudes, sobre els ulls enfosquint-los. Arribava a tenir un aspecte envinagrat i feréstec.

No deixà res per verd; tot volgués examinar-ho: les saletes de visita, els claustres, la cuina, els rebostos... Anà recurrent els baixos de la casa peça per peça, sotjant, tafanejant. No va descobrir cap rastre de mal. Parets emblanquinades, flairoses de calç, paviments de cairons ordinaris, però polits i ben conservats, mobles útils i senzills, ací i allà

frares respectuosos, modèstia netedat pertot arreu. Bé! Bon estil franciscà! No res a dir-hi. Àdhuc entra a la cort de l'aset que servia per a les captes. I el celler? On era el celler? Davallant per una escala de rústega pedra del país, el pare Guardià va guiar-lo a una fresca i ombrosa quadra subterrània que rebia claror per una finestra oberta molt amunt, sota mateix de l'alta volta, i a la qual formava bellugosa cortina una gespa que brandejava al buf del vent. Allà, quan la vista va adaptar-se-li a l'escassa llum que hi regnava, cregué el Provincial trobar cert motiu d'alarma.

— Com ! —exclamà—. Veig aquí botam, almenys per a cinquanta càrregues de vi. Per què tants d'atuells?

— Els necessitem —va respondre el Guardià—. Aquesta costa és país de vinyes. Es cull tant de vi, que els pagesos hi abeuren els bous a fi de donar-los coratge abans d'enjovar-los per al treball. Així, doncs, ja podeu comptar que la nostra col·lecta d'aquest article ha d'ésser abundant. Solem recollir-ne de trenta a quaranta càrregues cada any; i és clar que no poden tenir els atuells justos, perquè sempre en calen de sobrers per als trasbalsos.

— Ja veig que sou entès en aquest ram —féu el pare Armengol amb una punta d'ironia.

— Jo no pas gaire —respongué amb senzillesa el Guardià—; però tenim al convent un frare llec que hi és una àliga. No sé com s'ho arregla. El certus és que d'ençà que ell el manipula, aqueix vi de Blanes, tan flauet i delicat, no se'ns escalfa ni agreja mai, i àdhuc podem passar-lo per any. Ja la vostra reverència el provarà. És riquíssim. Tendre, és una beguda carbònica i estomacal; ranci, és un caliuet olorós que posa el cor en l'estat agradable d'una cambra balsàmicament escalfada per un braser on va coent un codonyet o una poma del ciri. Per als vells, a l'hivern, és mitja vida.

Aquest llenguatge va semblar-li revoltantment epicuri, alpare Armengol; i va dir agrament:

— Ho crec! Ell serà tan exquisit com vulgui la vostra paternitat, àdhuc temo que massa exquisit. «*Hic est periculum*». No és que en condemni l'ús en absolut; però..., l'abús!... On aniríem a parar! Per ventura

no són homes de penitència? Voleu donar raó als indignes artistes que ens pinten grassos i falaguers trincant al volt d'una taula de disbauxa o al peu d'una bóta de celler? Quaranta càrregues de vi cada any! I tot es consumeix aquí?

— Oh!, No, no—respongué el pare Guardià, mig confús, mig enutjat—. I ara! Què us figureu? En distribuïm a altres convents, i més de la meitat del que resta se'n va en almoines o en obsequis a forasters. Si la vostra paternitat té en compte els anants i vinents que concorren a la nostra casa i els convits a què ens obliguen les festes anyals, principalment les de Santa Anna i Sant Antoni, veurà com els frares que habitualment viuen aquí no poden pas trencar la regla de la més prudent sobrietat.

— Així convé que sigui —contestà l'altre; i afegí recelosament— : després em proporcionareu dades exactes. Ho calcularé, ho plomejaré... Anem ara cap a les cel·les.

Tots dos estaven nerviosos i enfurrunyats. El pare Guardià pensava: «Aquest home cerca pretextos per a atracallar-me. Per què? Jo no sé pas de mai haver-li trepitjat cap ull de poll. Serà que vol per a una altra boca el meu bergansí?». El pare Provincial, tot eixugant-se la suor amb el mocador, deia entre si mateix: «Anem! No em puc deixar pintar la cigonya. Pesi a qui pesi, caigui qui caigui, sagni o no sagni el meu cor, he de cercar la veritat».

En el primer pis, altra vegada aquella immaculada blancor de parets, aquella netedat de paviments, aquella elegant pobresa franciscana. El refectori era espaiós. Comunicava amb la cuina per una trapa i un ascensor mogut a mà. Les cel·les donaven a un llarg passadís d'ombra clara i, obrir-les, saltava als ulls l'enlluernament del sol que tot el matí les banyava amb el seu fluid d'or, impalpable i cristal·lí. Miraven cap a llevant, cap a la costa brava. Cada una tenia la seva finestra, el seu llit, una taula, un parell de cadires de balca, un Sant-Crist de paret, un penja-robes i un prestatge amb una dotzena de llibres. Eren tan

petites que hi cabia res més. Els frares havien de rentar-se en unes grans piques de pedra que hi havia al fons del corredor.

El visitant no va torbar-hi sinó senyals edificants: ací, uns cilicis que indicaven habituds de penitència; allà, un Sant-Crist de paret amorosament engalanat amb violes boscanes o amb brots de xuclamel o romaní. Flaires de bon cristià! Però..., anem veient. I aquella escala? On menava? El Guardià sacsejà les espatlles i brandà el cap, amb aire de carregar-se de paciència.

— Pugem, si us plau.

Menava a un segon pis, en tot semblant al primer, però ja sota teulada.

En arribar a dalt, el pare Armengol féu un surt i s'aturà. D'una de les cel·les tancades, allà a l'extrem del passadís, eixia una bonior estranya, sordament baladrera, com un llunyà dringar de cascabel·lades.

— Què és aquest soroll?

— No res. allà hi ha la cel·la del pare Sadurní de Croïlles, un gran amic dels ocells.

— Com! Són ocells els que mouen aquest xivarri? —féu el Provincial.

I no esperà resposta. Va precipitar-se a grans passos cap a la sorollosa cel·la. Va trucar i, així que sentí l'«ave» del que l'ocupava, girà el baldalló i entrà, deixant al defora el pare Guardià que encara era un bon tros enrere.

En voleu d'ocells! N'hi havia per tots els tocoms que podien servir-los de reposador: n'hi havia d'apomellats als caps cimers de tots els barrots verticals; i n'hi havia (cas inaudit!) d'aflotonats, formant mol·ludes xarreteres, sobre les espatlles d'un frare que, assegut vora una taula, en contemplava uns quants més que s'hi passejaven pel damunt

i, saltironant, anaven a enfil·lar-se-li als dits. Refilaven, xarnejaven o xerrotejaven alhora, cadascun pel seu vent; i aixordaven l'aire.

Alarmats, però, pel soroll de la porta, emmudiren de sobte, i, com fulles cadents que el vent s'enduu en una mateixa direcció, s'anaren assolant a redós del frare assegut, mentre el Provincial s'exclamava i esvalotava dient:

— On s'és vist això! Què tants d'ocells! Així abuseu de la condescendència dels vostres superiors? Som dins la cel·la d'un ministre de Déu o dins una gàbia? I què sou vós mateix: un frare de Sant Francesc o un ocellaire?

— Perdó, perdó! —borbollejà l'increpat, llevant-se dempeus i fent una gran reverència—. Sí, sí... Certament! Té raó la vostra paternitat. Oh!... Oh! —I obrint la finestra de bat a bat, cridà dolçament mb veu angoixosa—: Marxeu, petits, marxeu!

L'ocellada s'alçà compacta com un trob, embocà la finestra, aombrant-la un moment, i s'allunyà per l'airecel. Tot seguit l'atracallat frare va llançar-se als peus del seu reptador i, després de besar-li la mà, va dir-li, amb la humilitat d'un infant.

— Perdoneu-me, pare! No us disgustaré més. Jo no creia disgustar ningú. Perdoneu-me!

— Està bé!... Però jo... no demanava tant —féu el pare Armengol desarmat per aquella submissió tan incondicional i compungida—. Ja comprendreu, fill meu, que no puc tolerar els abusos. L'ús... és altra cosa. No, jo no exigia que aviéssiu tots els vostres ocells. Us haveu precipitat. Podíeu haver-ne retingut uns quants: tres... quatre... mitja dotzena, els més bonics, els més ensinistrats. No hi hauria tingut res a dir. M'he afligit amb la vostra precipitació. Quina llàstima! Quin greu que em sap!

— ah! No estigueu apesarat, bondadós pare. Volent-ho vós ells tornaran, i triareu els que més us agradin. És la cosa més fàcil d'aquest món. Veureu: aparteu-vos, is us plau, allà, al fons, al costat del meu llit, per no espantar-los.

Aleshores el Provincial s'adonà que el llit d'aquell frare consistia en una post estesa sobre socons, amb un boscall per coixí. El cor li féu

un salt. Va arrambar-se a la paret i esguardà. El seu circumstancial company, dret al davant de la finestra, apel·lava els moixons:

— Petits, petits!... Veniu, veniu!...

Seria un orat? Es figurava de bona fe que, un cop lliberts, amb sols cridar-los tornarien? Si no es refiava d'altres enginys... I no, semblava que no. El crit anava sonant repetidament:

—Petits, petits!... Veniu, veniu, veniu!

De sobte una ombra eclipsà la solellada. Eren els moixons. Havien comparegut i passaven a voladúria per davant de la finestra. Al principi recelosos, temorencs, no gosant entrar, romangueren una estona revolant a certa distància; però atrets per l'insistent reclam del frare, se li atansaren fent l'aletada com un esbart de papallones entorn d'un ram, i acabaren per abatre's al llarg dels seus braços estesos, convertint-los-hi en branques florides. Aleshores ell va girar-se a poc a poc, carregat amb tot aquell bé de Déu de gemmes vives.

Era un home ossut i magre, tan colrat que, en la seva cara, de color de tabac, clarejaven amb gran contrast els ulls, blavissos, els cabells, celles, pestanyes i barba, d'un ros pàl·lid. el sol que, en aquells moments el feria per darrera, li ablamava a l'encontorn les rossors de la testa, voltant-la-hi d'una gloriola. El pare Provincial cregué tenir al davant seu el patriarca Sant Francesc o una vivent imatge seva.

— Oh! Oh! —exclamà amb admirat entusiasme—. Ja que aquesta esplèndida companyia us ve del cel i al cel se'n torna al manament vostre, no seré pas jo qui us en privarà. Acobleu tants d'ocells com vulgueu. No hi poso cap límit —. I amb els ulls enaigats de llàgrimes, tot caminant de reculons cap a la porta i fent una reverència, afegí—: Tingueu-me present en les vostres oracions. Sóc pare Armen-gol de Juneda, servidor vostre: un Provincial en santa visita.¹

[1. Aquesta anècdota dels ocell i els altres incidents meravellosos a què farem referència són de tradició popular a Blanes.

III

Oblidant l'aspra i reservada gravetat del paper que fins aleshores havia estat representant, el pare Provincial va apoderar-se del braç del Guardià amb un moviment efusiu, i va preguntar-li, ple d'emoció:

— Digueu-me: què en penseu, d'aquest frare?

— De quin? Del pare Sadurní? —féu l'altre, esguardant-lo, amb estranyesa, a cua d'ull.

— Sí, sí! Conteu-me la seva història... tot el que en sapigueu... tot!

— Ah!... Sí, prou —va respondre el Guardià, una mica desconcertat per aquella efusió i aquella confiança inesperades—. Jo el tinc per un santet.

— Molt bé! Expliqueu-vos. Estic sedent de les vostres paraules, Vós el coneixeu, vós l'haureu observat...

— Sí, el tinc per un santet —repetí reposadament el pare Guardià; i, després d'un curt silenci rememoratiu, va dir—: Encara és força jove, no crec que arribi als quaranta anys, però és l'hoste més antic d'aquesta casa. Quan hi vaig venir ja ell hi era de temps. Segons les meves notícies, poc després d'haver cantat mossa s'havia posat malalt, tísic, perdut. Els metges l'havien desenganyat i ja ningú no li augurava gaire durada, quan un frare alemany, molt docte, l'examinà i va donar-li grans esperances de guariment. Va receptar-li una medicineta i va ordenar-li que rebés a cos nu, tantes hores com li fos possible, la reverberació del mar assolellat. Aleshores el malalt fou enviat aquí per paternal acord de la Comunitat barcelonina de la qual formava part. Molta de gent del poble es recorda de la seva arribada. Diuen que no tenia sinó pell i ossos, que quasi no podia caminar i que era d'una ros-sor esblaimada, tan blanc i fi que semblava transparent., i l'arbre blau de les venes se li marcava branquinyol per branquinyol en les mans i la cara. El Guardià antecessor meu, encara que sense esperar-ne resultat, l'obligà per llei de santa obediència a seguir les prescripcions que la Comunitat de Barcelona recomanava. Aquí no mancaven avinenteses per al cas. Heu de saber que tenim una cala, oberta entre roquissers

i amb una platgeta, on ningú no pot davallar si no és passant pel clos d'aquest convent; de manera que podem banyar-nos-hi tranquils, sense recel de mirades avergonyidores. Doncs bé: allà davallava el nostre malalt, es despullava completament i, cenyit d'una simple tovallola a faisó d'un Sant-Crist, s'estenia sobre el replà d'una roca que, enclavada per un cap a terra, es fica en declivi mar endins. Al principi alguns minuts, després una hora, després dues i, després, més i més, progressivament, s'hi estava tombant el sol i la reverberació de què l'esbandia el miralleig de les aigües marines. Com Sant Llorenç a les graelles, quan es sentia prou torrat d'una banda, es girava de l'altra. així la seva pell adquirí una color més fosca que la de la roca que li servia de jaïment: aquesta color de cuir vell que haureu pogut observar-li. I tanmateix la carenada el guaria. Va agafar gana, i vinga tothom instar-lo a prendre: que llet, que ous, que carns rostides!... al cap de dos mesos ja tenia delit de trastejar. Canviava la tovallola per uns banyadors de punt i uns *barnois*, nedava, de vegades, per passar d'una roca a l'altra, i trespava d'ací d'allà, arreplegant musclos, petxines, i grotes; aqueixa mena de peixos enrocats que, més que animals, semblen fruita marina. Cada matí se'n saciava i, després, en portava al convent grans ramassades. Encara avui en dia ens en proveeix, quan el cuiner li ho demana. I heu-vos aquí que fent aquesta vida molts d'anys... no sé quants...

Aquí el narrador va interrompre's. Havent arribat al primer pis, davant la porta de la seva estància, va proposar al seu honorable company d'entrar-hi a descansar. Obtingut el consentiment, varen introduir-se en una antecel·la, petit despatx voltat de llibreries, s'asseguren a dues poltrones de cuir, vora una taula, i el pare Guardià prosseguí la seva informació.

— Quan vaig encarregar-me de la guardiania d'aquesta casa, el pare Sadurní de Croïlles em causà una impressió de cosa brava i pintoresca; em va semblar un pell-roig d'Amèrica. Àdhuc li sentia ferum de salvatgina. Vaig témer que si la seva ànima s'adeia amb aquell corporal estoig, em caldria patir una mica per esbravar-la; però a les primeres provatures vaig comprendre que m'havia errat de mig a mig. No

he trobat mai un caràcter més evangèlic. Era un home pacient, mansuet, obedientíssim... Va interessar-me en gran manera. Assabentat de la seva història vaig manar-li que seguís assolellant-se tal com darrement solia fer-ho i, no solament vaig prohibir-li els dejunis, sinó que vaig obligar-lo, sota pena de pecat mortal, a prendre llet a certes hores. Respecte d'altres penitències, el vaig deixar en llibertat. I ell n'usa. Ix de nits a fer oració per les penyes, dorm sobre una post...

— He vist el seu llit —saltà el pare Provincial—. I no temeu que, donats els seus antecedents, això el perjudiqui?

— Penso que no —va respondre el Guardià—; ans crec que aquesta duresa de jaient contribueix a enfortir-lo. Hi està avesat de tants d'anys que estic segur que, si l'obliguéssim a jeure sobre matalassos, les primeres no podria aclucar l'ull. No oblideu que és l'home de la roca. Per altra part, cal també tenir en compte la salut de l'ànima. No podem posar obstacles a la santificació d'aquest home extraordinari. Vós no el coneixeu. A mi de vegades m'ha esverat. He arribat a creure que feia miracles.

— Això! Això! —exclamà impetuosament el pare Armengol—. He vist coses que m'han esborronat. Els coells acuden a la seva veu. Com és possible sense la intervenció d'un poder sobrenatural?

— No convé precipitar el judici —féu el pare Guardià—. Estem davant d'una meravella que cal atribuir a una gràcia extraordinària de Nostre Senyor, però no davant d'un miracle. Aquest fet prodigiós és degut a aquella amor franciscana que s'estén als animals, a les plantes i àdhuc a les coses inanimades. El nostre santet n'està abrusat. Vessa del seu cor, irradia dels seus ulls, s'exhala de tota la seva persona, i es difon al seu voltant en ona expansiva que influeix sobre tots els éssers sensibles que la recullen. No ho dubteu: amor encén amor. Però aquesta influència simpàtica no sempre seria prou eficaç, si certs recursos materials que la mateixa amor indica no l'ajudessin. El nostre santet no en prescindeix pas. S'atrau els moixons obsequiant-los amb llavors que recull a la nostra horta, amb engrunes de pa que li aplega el cuiner, i amb tota mena de grans que els frares d'aquest convent, convertits de bon grat en mendicaires, li aporten dels pobles on van a

predicar. Ell mateix m'ha dit que la seva familiaritat amb els petits volatils datava dels temps d'una gran nevada que dificultà durant molts dies llur abric i nodriment, Molts queien morts de fred i de fam.

Aleshores, mogut a compassió, va obrir-los la finestra de la seva cel·la., després d'haver escampat engrunetes de pa per l'ampit i pel trespol. Els aclaparats ocells no tingueren pas esma de refusar el convit. Balbs estarrufats hi acudiren, una, dues i més vegades i, trobant-hi la satisfacció de llurs necessitats i no cap dany, al cop de pocs dies s'arramadaven ja confiadament als peus del frare que els plovia el cobejat mannà. Sens dubte, en aquella intimitat, va influir-los simpàticament i guanyar-los el dolç efluvi de caritat que, com us deia, exhala d'una manera sensible el nostre santet. Això, per una part, i, per altra, la llamineria, feren que, un cop tornat el bon temps molts d'aquells animals mantinguessin l'habitud que la penúria els havia imposat. A la llarga els addictes no pogueren menys que arrossegar amb llur exemple altres companys, i cada nova relació fou, pel mateix estil, una font de relacions noves. En fi, crec que avui en dia tots els ocells que viuen actualment per aquests volts coneixen el bon fraret, l'estimen a llur manera i es sotmeten a la seva irresistible atracció. Però això que tant ens admira, seria ben pueril, si no fos degut a la superabundància d'una caritat que preferentment s'exerceix sobre germans de més alts prometiments. El pare Sadurní és ardorós amant de les ànimes. Les conquesta misteriosament, amb poques i càlides paraules, amb un gest, amb un somris. Quan vénen els pobres de la sopa, quasi sempre acut a saludar-los; els interroga, els decanta a contar-li llurs facècies i treballs, plora i riu amb ells, i els aconsella i adoctrina, servant sempre una evangèlica dignitat que àdhuc els més envilitos respecten. Gairebé mai no surt del clos d'aquest convent i, amb tot i això, s'és fet popular. El seu confessorari és el més concorregut, el seu consell el més sol·licitat. Entre els llops de mar passa per taumaturg. De vegades pugen aquí alguns patrons de llagut, uns homes malcarats que, segurament més acostumats a renegar que a dir Parenostres, entren amb un diabòlic esporugüiment dins aquesta santa casa. No els mena cap interès espiritual. Demanen el pare Sadurní dels ocells; no li saben altre nom.

Vénen a preguntar-li on s'escauen els paratges millors per a la pesca. El pare Sadurní els escolta sempre afablement. Alguns cops els deixa en l'aire: «Avui no us puc servir; no sé res; encomaneu-vos a Sant Antoni»; però la major part de les vegades els fa indicacions precises ja que «si aneu a sardinals, cap a tal indret, amallareu més peix que no podreu dur»; ja que «si estenen palangrons de la Boadella a Fanals, omplireu d'aranyes les paneres i els panerons»; ja que tres artonades a cala Bona us vindran carregades de rogers»; ja que «si sortiu a la fluixa, els verats no us donaran repòs», i en fi, mil altres prediccions per l'estil. Sempre ho endevina. Ja podeu comptar si els pescadors, en tocar la profitosa realització de l'auguri, es tornaran o no boigs d'alegria! No se'n saben avenir. Ho trompetegen als quatre vents. Agraïts, ens porten bells presents de peix; i de vegades, algun d'aquests llops de mar cau de genolls davant del meravellós frare demanant confessió.

— Admirable! Admirable! —exclamà el pare Provincial—. I què? Tampoc aquests endevinaments no us semblen miraculosos?

— Tampoc —respongué el pare Guardià—. És a dir: no sé destriar on acaben els enginys de la caritat i en comencen les inspiracions sobrenaturals de què ella és àvida com de la llum els ulls. El nostre santet és un gran coneixedor del mar. Li ha llegut tant d'observar-lo durant els seus assolellaments i l'atalaia tan bé des de les nostres penyes! Per la coloració de les aigües, per les bombolles que hi floten i per altres indicis, de què ni tan sols tinc noció, conjectura els paratges per on s'acarreren les moles de peix. L'he interrogat sobre alguns casos concrets i sempre me'ls ha explicats amb raons d'aquesta naturalesa.

— Em geieu! —va dir el pare Armengol—. Mes, sigui com sigui, els vostres arguments em semblen sòlids. Ah! Sou un excel·lent «fiscal del diable». De totes maneres, però, què simpàtic el nostre santet! I quin poder més sublim el de la caritat! En prenem una espurna, i ens basta a dominar els ocells del cel. Si en prenguéssim una braserada, seríem capaços de transportar les muntanyes. Ah! Estic afligit, desolat, de veure-me'n tan pobre. Si tots n'estiguéssim abrandats, que de

pressa estendríem el regnat de Jesucrist! Ah! si tots fóssim com aquest fraret!... Cregueu que em sento culpable, molt culpable!

— Bah! No veieu que no és possible que tots siguem iguals? — féu el pae Guardià, amb un plàcid somriure—. No està en els plans de Deu. Al d'ací els dóna un talent, als d'allà tres, als de més enllà quaranta. Cadascú ha de negociar els seus i no haurà de donar compte sinó dels que ha rebut. No pas jo que rebati el cap per les parets en veure que altres són més rics! Al contrari, en trec una joia: i aquesta joia em fa participar en certa manera de llurs riqueses.

en aquell moment es va sentir que algú trucava amb els nusos dels dits.

—Endavant! La porta és ençà: empenyeu! —va dir el Guardià.

Entrà el pare Sadurní. Se li reparava certa agitació. Les mans li tremolaven i estava pàl·lid a la seva manera: cendrós de pell, descolorit de llavis. al pare Armengol li semblà impregnat d'aures i celísties de l'altre món. Va esguardar-lo dissimuladament, amb la curiositat que inspiren els misteris, i no pogué reprimir una esgarripança.

— Perdó! —va dir el nou vingut, en guisa d'excusa i de salutació general; i tot seguit, adreçant-se al pare Guardià, amb veu anhelosa i suplicant, va demanar-li—: Podeu sortir una estoneta?

— Què hi ha? Què passa —féu amb certa alarma l'interpel·lat—. Parleu! sigui com sigui podeu dir-ho.

— Oh!... Fa que he vist coses... coses —respongué a borbolls el pare Sadurní—. No ho creureu. Déu meu! He vist... el pare Arnal... estimbat!... agonitzant!

— Què dieu, valgan's Sant Antoni! —saltà l'altre—. A quin pare Arnal us referiu? al nostre? al pare Arnal de Puigvert? Al que ha sortit aquest matí d'aquesta casa?

L'interrogat féu un signe afirmatiu amb el cap. el pare Armengol exhalà un gemec. El Guardià prosseguí les seves preguntes.

— I dieu que s'ha estimbat, que ha pres mal, que està morint-se? sí? On l'heu vist, doncs? On és?

— Oh, lluny... lluny... al peu d'una muntanya... no sé quina —respongué el pare Sadurní, amb feble i angoixosa—. No ho creureu...

temo que no creureu. N'he tingut la visió dintre la meva cel·la. Havia tancat finestra i porticons, i, de palpentes, anava per sortir, quan tot d'un plegat m'ha sobreprès una mena d'esbalaïment, han passat flames per davant dels meus ulls i he vist un frare que queia daltabaix d'una timba. L'he atalaiat sols un instant. No l'he pogut conèixer. S'ha enfonsat tot seguit dins d'una fumera blanca que s'alçava davant meu. Però tot seguit ha sonat una veu fina, molt clara, que ha repetit per dues vegades: «Arnal de Puigvert... *agonejant*. Arnal de Puigvert... *agonejant*». Semblava un clam demanant oracions, auxilis. He corregut a cercar-vos sense perdre temps. Vós judicareu el cas amb prudència i caritat. Ah! no oblideu la caritat!

— Anem, no patiu, tranquil·litzeu-vos —féu el pare Guardià—. Per ara considerarem aquest avís com a fefaent; resulti el que resulti no hi perdrem res. Mireu: digueu a fra Llorenç, el porter, que inviti de part meva els frares a reunir-se a la capella per a fer la recomanació de l'ànima d'un germà en agonia.

El pare Sadurní exhalà un gran sospir d'alleujament i es retirà. aleshores el Provincial, com si es deixondís d'un *pesombre*, féu un surt, i exclamà, tot amargat i amb els ulls plorosos:

—Pobre amic meu! Pobre pare Arnal! Morir d'una desgràcia en despoblat, sense auxilis! —i revenint-se afegí—: És possible? Podem donar crèdit a tan estranya esborronadora comunicació? Vós, que sou tan tocat i posat en aquestes coses, no penseu més aviat que sigui un al·lucinament sense cap connexió amb la realitat?

El pare Guardià va sacsejar les espatlles.

— No hi sé res. Hem d'esperar altres notícies.

Es va treure d'una butxaca interior un enorme rellotge i l'acostà al seu company, indicant-li amb el dit.

— Pareu-hi esment. Va exacte amb el sol. Assenyala dos quarts d'onze.

IV

A la tarda del dia de la seva arribada ja les aprensions que el portaren al convent de Blanes se li havien quasi esvaït, al pare Provincial. Àdhuc començava a sentir, de tant en tant, cremors de vergonya per la manera brusca com s'havia comportat. Certament, el Guardià, mereixia haver estat tractat amb més consideració. Si no un sant, en el sentit d'heroiques virtuts que un hom sol incloure en aquesta paraula, era, sí, un home just i assenyat, capacitatíssim per al seu càrrec. Ell, el Provincial, no havia d'haver-lo ferit amb suposicions mal intencionades. Aquelles ironies agressives sobre la qüestió del vi... quina horror!... resultaven injustes i grolleres després d'examinats els llibres d'administració on havia pogut comprovar les distribucions prudentíssimes que de tal article s'eren fetes durant un quinquenni. No, ni tan sols no havia d'haver fet aquell examen ofensiu. I per què malpensar de la ufanor d'aquells frares robustos i majestuosos com personatges homèrics? No calia atribuir-la, més que a cap abús, al sanítós efecte dels puríssims aires marítims, els bons aliments i una moderada austeritat? No, la mol·lície, la disbauxa i el vici, no són pas font de salut i llarga vida. Mireu, si no, com els crapulosos estan sempre carregats de mals entecs, «*quia vacantes potibus, et dantes symbola, consumentur*».

Només el distreia d'aquest descontentament de si mateix la curiositat de comprovar l'estranya revelació del pare Sadurní. Resultaria verídica? Cada vegada que hi pensava el cor li feia un salt, i de li representava a la imaginació l'horrible tragèdia acompanyada de visions de l'altre món.

A quatre hores de la tarda va comparèixer un missatger que va confirmar punt per punt aquella misteriosa i trista notícia. Arribat a Tossa el pare Arnal, després de dir missa i prendre xocolata, havia sortit a passeig amb el vicari de la parròquia i, en passar per un caminó que estava esbornegat pel dessota, provocà un esllavissament i va enfonsar-se daltabaix d'una gran timba. El vicari, esborneiat, va cridar-lo pel seu nom diferents vegades per a infondre-li coratge, tot davallant per la rosta muntanya, a socórrer-lo. Per fi, va trobar-lo agònic entre

uns esbarzers esquitxats de sang, i va aplicar-li els auxilis espirituals que pogué. Abans del migdia l'infeliç frare ja havia expirat.

Així que el missatger hagué sortit del despatx, el pare Armengol exclamà, amb llàgrimes als ulls, però amb el rostre animat de vistent alegria:

— Exacte! Àdhuc el temps de la desgràcia i el del misteriós avís coincideixen. Lloat sigui Déu que ens permet palpar quelcom de les coses eternes. Se'ns acaba de fer sensible un dels llaços de comunicació que existeixen entre l'Església militants i la triomfant. Aquest aire que ens volta no és aire sols. Estic sentint al meu entorn esmunyiments d'esperits invisibles. Quina joia! La mort del meu amic no basta a esvair la jubilació que m'inspira la manera com l'hem sabuda. Què hi fa morir essent tan alts els nostres destins? Benaventurat qui s'allibera de les molèsties de la carn i s'enlaira com un nuvolet d'encens cap a la font de tota llum! I benaventurats també els que vivim assistits per amables potestats immortals!

— Teniu raó —va fer amb un somrís el Guardià—. La nostra fe és flaca. Ens assemblem a Sant Tomàs: ens agrada tocar les llagues del Ressuscitat.

— Feliços, però, els qui creuen sense veure! —replicà amb el mateix entusiasme el Provincial—. Aquests acaben per veure-hi verament. Mireu, si no, el pare Sadurní. Quina glòria per al vostre convent, i per a tota l'Ordre! És un home extraordinari. Permeteu-me que vagi a comunicar-lo la nova que acabem de rebre. Vull observar com se la pren. Perdoneu: voldria parlar-hi de tu a tu, sense testimonis. M'ho permeteu?

— Ja ho cec que sí —va respondre el Guardià, encantat de llambregar l'ànima candorosa d'aquell home pàl·lid, d'ampla cara i pelatge hirsut, que tants de recels li havia inspirat aquell matí—. No sé, però,

si el trobareu al convent —observà—. Suposo que, a hores d'ara, és a la mar, assolellant-se.

Efectivament era així. Fra Llorenç, el porter, va també indicar-ho:

—Ha sortit estones fa, amb els banyadors sota l'aixella. No crec que trigui a tornar.

El pare Armengol va sortir a esperar-lo. S'assegué a l'ombra d'un saüquer florit, en un pedrís que hi havia al marge del camí que menava a la Forcanera, o sigui, la platja dels frares, i cercà amb la vista, vers la mar, el seu home. En descobrí un de nu, molt colrat, que, ajegut al damunt d'una roca inclinada, amb els peus al trencall de l'aigua, estava llegint, incorporat sobre un colze. Segurament seria el pare Sardurní amb el seu breviari.

Mar a ponent, mar a llevant, mar a migjorn, el promontori del Convent feia l'efecte d'un vaixell enorme, enclavat a terra per la popa. Quin aïllament! Quina dolça soledat! Les aigües eren tan serenes que la naturalesa del fons marí s'hi transparentava amb febles coloracions. Aquelles ombroses clapes moradenques; aquelles grogors i aquelles verdositats indicaven, respectivament, escamots de roques, arenys i herbatges submarins. A poca distància de terra va passar una barca: i semblava suspesa en una cristallina superfície sense gruix per la qual s'estenien, llengotejant, els seus reflectiments lumínics, mentre que la seva ombra corria lluny d'ella pel profund sol marí, tal com, des d'una muntanya, veiem córrer per la planura, la d'un núvol errant. Cap a l'horitzó la vista es perdia en fluïdeses ideals. A cerç el paisatge estava velat per un fruiterar en flor, d'on venien olors i cantúria d'ocells, sens dubte d'aquells mateixos ocells amiguets del sant frare i coparticipants de la seva cel·la. El pare Armengol sentia una dolçor i una tendresa mai experimentades. Va alçar els ulls al Cel i, amb un impuls d'agraïment, va beneir la bondat de Déu. Després, va repensar-se, amb un surt. Què! No calia malfiar-se de la influència enervant de les coses benignes? No

inclinaven a la peresa i a la mol·lície? No eren una voluptuositat que un veritable penitent havia de témer i defugir?

Tant va preocupar-se amb aquests pensaments que no s'adonà del pare Sadurní fins que la remor dels seus passos li n'advertí la presència. Llavors va alçar-se, i després d'haver-lo saludat amb una reverència, li va dir:

— Us estava esperant, sant home de Déu. Alegreu-vos! El Cel us afavoreix d'una manera visible. Acabem de rebre notícies de Tossa. La visió que heu tingut s'ajusta exactament a la veritat.

— Ah! N'estava segur. Pobre pare Arnal! —exclamà el pare Sadurní, alçant els ulls al Cel; i afegí, tornant vermell—: Us erreu molt i molt si, amb motiu d'això, m'atribuïu algun mèrit. Aquesta mena de revelacions són una gràcia que Nostre Senyor atorga, no a glòria de qui les rep, sinó a benefici dels morents o dels difunts. S'ha servir de mi com es podia haver servit... de qui us diré jo?... tal vegada dels pescador més renegaire d'aquesta costa.

— Heu-vos aquí una hipòtesi que no em sembla pas gaire *verosímil* —observà el Provincial.

— No? —féu l'altre, una mica desconcertat—. Mireu: puc citar-vos un cas que ho corrobora.

— Un altre cas per l'estil?

— Sí: fa molts anys una meva penitent va ésser assabentada, pel mateix estil, de la mort d'un dels seus fills, resident a Màlaga. Va venir, angoixada, i plorosa, a explicar-m'ho; i jo, creient que es tractava d'una falòrnia, vaig procurar esvair-li'n l'aprensió, però no en vaig acabar res. Es va desentendre dels meus consells i no tingué repòs fins que hagué fet celebrar una missa de difunts a bé d'aquell fill absent que creia tan convençudament mort com si l'hagués vist expirar en els seus braços. Al cap de més d'una setmana, una carta, que em donà a llegir, confirmava aquella trista notícia i comprovava, dia per dia i hora per hora, la coincidència entre el temps de la defunció i de l'avís misteriós. Doncs,

bé; puc assegurar-vos que aquella dona no estava en gràcia de Déu quan va rebre la revelació.

— Qui podrà mai escrutar els designis de l'altíssim! —exclamà el Provincial—. Sigui com sigui, el fet és clarament miraculós. Una potència celestial, probablement el nostre estimat pare Sant Francesc, no ha volgut que l'ànima del pare Arnal es presentés a Deu sense anar acompanyada de les recomanacions dels seus germans de Blanes. Com ho hem d'agraciar! I, quina honor en resulta per al vostre Convent! Aquest fet extraordinari no prova, per ventura, que aquesta santa casa, vas d'oració, té un perfum agradable al bon Déu? No podeu figurar-vos com me'n congratulo! Perquè... (us ho vull confessar) he vingut a visitar-la profundament alarmat. Temia que l'hagués contaminada el contacte amb el poble de Blanes, que tan mala fama té de sensual i de lleuger. I, en veritat, la crec en situació perillosa en aquest país de blanesa i d'encís, tan poc adequat a l'esperit de la penitència que ens cal mantenir.

— On hem d'acudir, doncs? —preguntà el pare Sadurní amb estranyesa—. Hem de convertir justos o pecadors? Aquí, certament, hi ha perill que les dolçors del clima i les elegàncies de la naturalesa decantin els cors a la mol·lície i la voluptuositat, així com les inclemències i aspredats d'altres comarques els decanten a vicis tal vegada més feréstecs ja que no més reprovables. Per tot cal estar alerta contra la temptació. Pe tot arreu els homes són imperfectes. Mes jo crec que la nostra Ordre escau d'una manera especial en països com aquest. No he estat mai a la Vall d'Asís, però, per les pintures que n'he llegides, comprenc que els llocs on Sant Francesc adorava les ditades del Creador eren semblants al nostre i que els pobles que inflamava d'amor santa eren inclinats com el nostre a les amors vergonyoses. Creieu-me, estimat pare: les ensenyances del nostre Fundador enlloc són més aplicables i fruitoses que en aquest país. Cal predicar-los-hi. Com les senten la nostra gent! Per això la influència que la nostra Ordre exerceix en aquesta contrada és tan notable. Cada dia hi som més estimats. La nostra festa major és ja la de tot el poble. El nom de la nostra patrona, Santa Anna, és estat donat per la marineria a la punta forana d'aquest

promontori. Lloret i Tossa ens sol·liciten a cada instant. Qui, doncs, us ha induït a desconfiar de la nostra obra? Qui us ha inspirat aversió al nostre poble? Receleu-vos! Receleu-vos, pare Provincial. L'infern treballa amb més braó contra allò que li fa més nosa. Ens suscita enemics rabiosos. Sembla insidiosament desconfiances en els cors dels nostres amics mateixos. No té descans, no té repòs. Jo (pobre de mi!) no conec pas l'esdevenidor; però de vegades, en somnis, veig una turba esbojarrada que assalta el nostre convent, hi cala foc i l'enderroca. Ah! Déu te guard, lliri blanc de la Costa Brava! Déu te guard, a tu també, de perdre'n l'olor franciscana, o país dolç i amable!

S'havia anat exaltant. Parlava com a mogut d'una inspiració. La seva veu, feble i entelada ordinàriament, s'obria a notes atenorades; el seu respir era curt i precipitat; la pell del rostre se li acoloria com si transparentés una roentor interna; els seus gestos tenien quelcom de teatrals. Després de les darreres exclamacions degué ell mateix adonar-se del seu emportament, i, de sobte, tornà cendrosament pàl·lid.

—Ah! perdoneu! Perdoneu-me, bondadós pare! —va dir, acoitant el cap, amb veu baixa i tremolosa—. Temo haver proferit paraules inconsiderades. Creieu que el meu ànim no és pas de trencar els respectes que a la vostra paternitat són deguts.

— Us crec —va fer el pare Provincial, amb un somrís—. Estigueu tranquil. Us he escoltat amb gran interès, i em pesa que refreneu els impulsos naturals del vostre cor. La veu de la sinceritat m'és sempre agradable, i més ara que estic freturós d'informació. Parleu, informeu-me, estimat meu en Crist. He vingut a fer una enquesta...

— Oh, sí, sí —saltà l'altre, tot confús—. Vós féu bé de malfiar-vos i vigilar. Sou l'hortolà que ha de podar i redreçar els fruiterars de Sant Francesc. Només he volgut advertir-vos que aneu alerta amb la calúmbia, aquesta mostra d'infern que, a força de bronzir a l'orella, arriba a pertorbar àdhuc els esperits més serens. Però... també en això em pro-

passo. Vós no necessiteu aquest advertiment. Estic avergonyit! He parlat com una criatura. Perdó! Oh! quin cau de sobergueries és el meu cor!

I, saludant, es retirà, vibrant de planys i d'una confusió tan vera, que el Provincial, admirat i desconcertat, no sabé què dir ni què fer, temorós de prolongar aquell sofriment,

L'endemà no pogué el pare Armengol excusar-se d'anar a Tossa amb el Guardià i dos altres frares per a celebrar les exèquies del pare Arnal de Puigvert i assistir a l'enterrament del seu cadàver. Els records del seu antic amic i les consideracions que li suggerien sobre els misteris de la vida, de la mort i de l'eternitat, el posaren consirós. Més de quatre vegades, tot cantant les absoltes, els ulls se li van enllorar. En canvi, el pare Guardià es mantingué fresc com unes roses, i, fora de les cerimònies del culte, semblava que es prengués aquella diada com un esbargiment platxeriós, complimentant a tothom, i, amb tothom, conversant afablement, contant anècdotes divertides, rioler i clar d'esperit com una criatura. Aquell home de gran seny tenia una filosofia especial per decantar-ho tot cap a la calma i l'alegria; es lliurava dolçament a la pietat com a una fluent natural del seu cor, sense esforçar-la; fruïa moderadament de tots els plaers honestos que se li oferien, i en fruïa sense recels que n'esfloressin la innocència; segurament no l'havien afligit mai grans temptacions, i, si feia alguna petita caiguda, la confessió sacramental el tornava a la seva serenitat sense núvols i sense vents; vivia tranquil i satisfet. El pare Armengol l'admirava sense comprendre'l perquè per a ell els camins de Jesucrist estaven sembrats d'inquietuds i de temences. Aspirant sempre a la perfecció, no havia trobat mai l'equilibri, mai la calma del just. Adés escrúpols, adés preocupacions, adés abelliments insatisfets, no havia trobat mai repòs.

Tornat de Tossa, va sojornar encara al convent de Blanes, cada dia més enamorat del lliri blanc de la Costa Brava, com l'anomenava ja de cor endins, impressionat per aquella expressió del pare Sadurní. Hi havia vingut aprensiu, tement que hi hauria de corregir grans defectes, i no hi havia trobat més que exemples a imitar. Ni tan sols hi havia reparat cap d'aquelles intrigues i enveges sordes tan freqüents entre homes que viuen en comunitat. No li calia ensenyar res, sinó aprendre. era ell qui s'havia de corregir, era ell qui s'havia de reformar.

A la nit, davant el Sant Crist de la seva cel·la, pregava demanant més amor. No li bastava la rutina de pietat que fins aleshores havia

seguit amb certa inèrcia freda. Com assolir aquella ardor del pare Sadurní, aquella brasa de sant? Ai las! Havia abraçat l'ordre de Sant Francesc perquè les circumstàncies l'hi havien portat. De la mateixa manera hauria pogut entrar en qualsevol altra religió. Segurament no havia capit encara l'esperit del Patriarca, aquell esperit que, segons el pare Sadurní, tant s'adeia amb les comarques de clima dolç i coses benignes. Ni tan sols no havia comprès aquesta frase. Era justa? El cert és que ell havia copsat certes olors de l'Ordre, certes exhalacions que s'exterioritzen: elegàncies de pobresa, dolçors de puritat, belleses de reglament; però l'emoció profunda d'especial caritat que la caracteritza, no, segurament no l'havia sentida. Ara, ho començava de sospitar.

— Més llum, més foc per a servir-vos, Senyor! apiadeu-vos de la meva ignorància i de la meva eixutesa.

S'havia proposat prendre per mestre el pare Sadurní. Així és que el cercava, procurava posar-s'hi al costat i enraonar-hi, però l'humil frare semblava inquietar-se en tals ocasions, canviava de color, abaixava els ulls i s'esquitllava tan aviat com podia

— Per què fugiu de mi? —va preguntar-li un dia retenint-lo e l'pedrís de la terrassa, després d'una curta conversa que l'altre feia indicació de trencar—. Us desplaui la meua presència?

— Oh, no! —va respondre el pare Sadurní, tot tremolós—. Estic avergonyit d'haver parlat inconsideradament davant vostre. No voldria reincidir.

— Vàreu parlar molt bé. Per cert que les vostres frases m'han vingut sovint a la memòria, i desitjo que me n'aclariu algunes. Per què, per exemple, vàreu dir que l'esperit de Sant Francesc esqueia especialment en els països dolços i riolers,

— Oh! pare... a mi m'ha semblat sentir-ho així recordant les paraules del Sant, , però dec anar errat. Segurament deu escaure per tot arreu. Heu de figurar-vos que jo sóc poca cosa més que un frare llec. Malaltís de joventut, vaig cursar la carrera molt imperfectament, i, després, tampoc no he estudiat. Com voleu que alterni amb un savi com vós? Amb prou feines serveixo per a evangelitzar la gent més humil.

Ho sé. I, amb tot, i això, em cal estar alerta contra l'esperit de la vanitat, que de vegades s'apodera de mi sense to ni so.

— Està bé. Però tornem al fil de la nostra conversa. Segons acabeu de dir, vós, contemplant la naturalesa, hi heu sentit quelcom que lligava amb l'esperit del nostre seràfic pare. Què hi heu, doncs, sentit?

— No sé com dir-vos-ho: la visió de Nostre Senyor..., el seu somris, la seva mirada, la seva inefable expressió de bondat. Anem !... Vós sabeu millor que jo aquestes coses.

— Jo, infeliç de mi!

Uns patrons pescadors que entraven, cercant el pare Sadurní, van destorbar el col·loqui.

Aquella mateixa nit, havent-se el pare Armengol desvetllat, després d'un son d'algunes hores, s'incorporà al llit, encengué un ciri servint-se d'una pedra foguera i un llucet, i va posar-se a resar. Al cap d'una estoneta va sentir trepig al passadís i, després, un soroll de ferralla, un grinyolar de golfos que va indicar-li que algú havia obert la porta del convent. Sospitant qui podia ésser el noctàmbul, es girà daltabaix del llit, es vestí els hàbits amb quatre esgarripades, i a peu descalç, per no haver volgut perdre temps a cordar-se les sandàlies, eixí al defora.

Tot seguit va descobrir un frare que s'allunyava a bon pas. no feia lluna, ni havia trencat encara l'alba; però, amb la celística de la nit serena, el va conèixer perfectament per la figura i els aires; era, com s'havia figurat, el pare Sadurní. On anava aquell sant home? Quina devoció especial el foragitava del llit? Tot just s'hagué fet aquestes preguntes, el veié enfonsar-se i desaparèixer poc a poc a l'extrem del promontori del convent, en un lloc on, si mal no recordava, hi havia un penya-segat.

Aleshores va internar-se per un bosquet d'alzinois i esbarzers des del qual es dominava una bella part de la cinglera. Els seus ulls no trigaren a distingir l'objecte del seu interès. El pare Sadurní baixava rostos avall, ara per tortuosos caminals oberts per les aigües, ara per espantosos penya-segats, arrapant-se a les *crétues* i ressaltos de la roca. Arribat a una mena de terraplè que planejava a mig aire del cingle, va

agenollar-se devotament davant d'una creu plantada en la penya, entre unes mates de ginesta i un pi retort. Ah! el nou Leandre evangèlic s'agradava d'acudir, de nit i amb perill de la vida, a místiques cites d'amor amb el bon Jesús. Com devia esperar-lo l'Amat! Allà, en secreta nocturnitat, quina comunicació més ardorosa devia establir-se entre llurs cors!

Al cap d'una estona d'oració, el pare Sadurní tornà a posar-se en marxa per un invisible viarany que corria a mig aire de la cinglera com un relleix format al mig d'una altíssima murada. De tant en tant es deixava caure de genolls. Sens dubte feia el «Via Crucis». Ací i allà blanquejaven algunes creus, pintades en el roquisser. El bo d'home, ardent de caritat, havia volgut consagrar amorosament al bon Jesús cada una de les penyes del promontori conventual. Adés el pare Armengol el perdia de vista, adés el llambregava com una taca negra sobre la diafanitat del cel nocturn.

Quan ja apuntava l'alba, el veié davallar a una cala profunda oberta entre altes penyateres, en la qual la quieta mar blavejava amb una feble llum interior, semblant a la que neix de l'ull animat. de l'home, i, en els paratges més obscurs, alçava guspiretes fosfòriques que aclarien per un moment alguna d'aquelles abruptes raconades. El pare Sadurní va submergir una mà dins aquelles aigües estranyament lluminoses i, amb els dits molls, regalimants, va senyar-se. Tot seguit, prenent un corriol que vorejava un torrent, va pujar a un bosquet d'acàcies bordes, pomposament arramades i florides. allà romangué extàtic una bella estona i, després, prosternant-se, besà la terra i, de genollons, abraçant-les fervorosament i besant-les soca per soca.

No va passar ni tan sols per la ment del pare Armengol que aquelles pràctiques poguessin tenir res d'idolàtriques. Comprengué que, a través de la mar, de la terra i de les plantes, el sant home adorava el Déu únic. Però, quina visió, quin respecte, l'induïa a tal fer? Qui sap

si el mateix Jesucrist se li hauria presentat alguna volta en aquells paratges, caminant sobre la mar, desapareixent en mig de la fronda de les acàcies? Com no adonar-ne sempre més les petges?

L'estel de l'alba fulgurava inquietament, ja velat per la bromosa i rosada llum de l'aurora. El sol encara invisible daurava la cresta de la calitja marina i encenia una flameta a la punta superior d'algunes veles que negrejaven en l'horitzó. Per tot el paisatge passava una tremolor de llum càlida. Ací i allà s'alçaven unes veuetes gentils, infantívoles, d'una expressió d'innocència paradisiàca; els curts i admiratius refilets de les aloses que s'anaven despertant per les feixes. I en els marges boscosos sanglotaven amb riure ofegat ocults xaragalls; i de la mar, sembrada d'esculls, venien sons frescals de *xapoteig* i xarrups deliciosos. Tota la naturalesa somreia. I, en aquella hora matinal, les acàcies exhalaven una olor cèlica i, xopes de rosada, semblaven plorar de tendresa amb el goig del nou dia.

Sonà una campana, senyalant la primera missa, i el pare Sarduní, que era qui solia dir-la, besà un cop més la terra i s'encaminà de pressa cap al convent.

Aleshores el pare Armengol, ple de respecte i sentiments d'adoració, va anar-se atansant als paratges que aquell sant frare acabava d'abandonar. I, de cop i volta, va tenir una visió beatífica de la naturalesa: aquella que n'han copsada els grans poetes primitius de totes les religions. Les coses s'ompliren d'ànima als seus ulls. Heu-vos aquí el Déu viu d'Abraham i de Jacob, panteixant dolçament sota la mar, rient al dedins de les aures... Sota les formes sensibles sentia la tensió del pensament creador com endevinem sota una lleu vestimenta la musculatura de l'atleta. La naturalesa era, doncs, una simfonia on el Verb riu, canta, lora, beneeix o, tal volta, bramula. O amable en la seva placidesa! O temible en les seves ires! O adorable sempre! allò, aquella intuïció de la congruència de les formes amb les finalitats i els pensaments divins era la font de la veritable bellesa natural. Què tenia que veure aquesta alta bellesa, nascuda de coneixement, amb la boniquesa vulgar que es funda en una major o menor complaença dels sentits? O bellesa pura, adorable en tots les seves manifestacions! Déu meu: qui

es malfiarà d'aquestes coses benignes, ni qui en temerà cap turpitud, si sap llambregar-hi al dedins el vostre somrís purificador? O Déu meu i totes les coses! Com us veig, com us sento en aquest somni de primavera! Deu meu i totes les coses!

Va caure de genolls i, com el pare Sadurní, va besar la terra i anà d'una acàcia a l'altra, abraçant-les i besant-les soca per soca. I, amb gran transport, exclamava:

— O germanes meves, dolces acàcies que heu viscut en la ment del Pare i n'he eixit banyades del seu pensament, amb quina pompa us ha vestit, amb quines flaires us ha perfumat! Permeteu que adori en vosaltres els senyals de la seva excelsa complaença; permeteu que el regreciï barrejant les meves llàgrimes d'agraïment amb els vostres plors de rosada.

Es girava d'ací d'allà prorrompent en apòstrofs entusiàstics.

—O mar, o terra, plantes i ocellets, germans meus innocents, com sento ara la vostra germanor i comprenc la simpatia i la dolcesa amb què he de tractar-vos!

Va collir una pedreta vestida de molsa, va besar-la fervorosament i, guardant-se-la al pit, exclamà:

— Germaneta meva, joiell diminut que el Suprem Artista s'ha complagut a vestir de meravelles, vine, roman per sempre més en la meva sina i fes-me record d'aquesta diada de gràcia.

L'endemà, en prendre comiat de l'afable Guardià, va dir-li:

— Us felicito, pare meu, per la vostra encertada direcció d'aquest convent admirable. Ajudant Déu, no trigarem a reveure'ns- Em proposo de venir una temporada cada any a fi d'edificar-me amb el vostre exemple i de refrescar dins el meu cor el veritable esperit franciscà.

AQUESTA EDICIÓ DE *LES COSES BENIGNES*, DE JOAQUIM RUYRA,
S'HA ACABAT D'EDITAR A LA VALL D'EN BAS
EL 21 DE JUNY DE 2017,
DIA DEL SOLSTICI D'ESTIU.

Joaquim Ruyra al balcó de la casa pairal del carrer Ample el dia del seu 75è aniversari (27-9-1934). Fons *Recull* (AMBL).

